

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **M. G.**

skazanego z art. 13§ 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 7 listopada 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 12 czerwca 2017 r., sygn. akt VI Ka [...],

utrzymującego w mocy wyrok zaoczny Sądu Rejonowego w W.

z dnia 28 kwietnia 2016 r., sygn. akt III K [...],

I. oddala kasację i zwalnia skazanego od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata K. P. - Kancelaria Adwokacka w W. - kwotę 1.180,80 zł, zawierającą 23% VAT, za sporządzenie kasacji z urzędu i obronę skazanego w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

M. G. został oskarżony o to, że „w dniu 16 stycznia 2015 r. w W. przy ul. K. [...], działając wspólnie i w porozumieniu z G. P., usiłował dokonać włamania do sklepu „Z.” poprzez wyważenie n/n narzędziem drzwi wejściowych,

przy czym czynu tego nie osiągnął z uwagi na pojawienie się w miejscu czynu świadka zdarzenia, gdzie wartość strat wyniosła 2646,20 zł na szkodę S. W. ul. G. [...], przy czym czynu tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne”, tj. o czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

Do aktu oskarżenia dołączony został, sporządzony w trybie art. 335 k.p.k., wniosek prokuratora o wymierzenie oskarżonemu uzgodnionej z nim kary roku pozbawienia wolności (k – 124).

Po przeprowadzeniu posiedzenia w celu wydania wyroku w trybie art. 335 k.p.k., Sąd Rejonowy w W., orzeczeniem z dnia 28 grudnia 2015 r. postanowił rozpoznać sprawę na zasadach ogólnych z uwagi na wątpliwości co do kwalifikacji prawnej w stosunku do M. G. – rozważenie odpowiedzialności w warunkach art. 64 § 2 k.k.

Wyrokiem zaocznym z dnia 28 kwietnia 2016 r., sygn. akt III K [...], Sąd Rejonowy w W. uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzuczonego mu czynu, ustalając dodatkowo, że usiłował dokonać kradzieży poprzez wyważenie drzwi wejściowych metalowym płaskownikiem i zabrać w celu przywłaszczenia rzeczy znajdujące się w sklepie oraz że czynu tego dopuścił się będąc uprzednio skazanym w warunkach art. 64 § 1 k.k. za przestępstwo usiłowania zgwałcenia oraz za przestępstwo kradzieży z włamaniem, przed upływem pięciu lat po odbyciu łącznie co najmniej roku kary pozbawienia wolności i za to na podstawie art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. w zw. z art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę roku i czterech miesięcy pozbawienia wolności i 100 stawek dziennych grzywny, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 10 złotych. Ponadto, na podstawie art. 46 § 1 k.k. nałożono na oskarżonego solidarnie ze współoskarżonym G. P. obowiązek naprawienia szkody przez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego kwoty 2646,20 złotych.

W osobistej apelacji oskarżony M. G. zaskarżył wyrok w całości i zarzucił, co można wyczytać z treści wywodów:

1. obrazę prawa materialnego, tj. art. 15 § 1 k.k. poprzez niezastosowanie tego przepisu mimo, iż wprowadzie spłoszony przez osobę postronną, to jednak oskarżony dobrowolnie odstąpił od dokonania czynu;

2. obrazę prawa procesowego poprzez:

- zaniechanie uzyskania opinii sądowo – psychiatrycznej o stanie zdrowia oskarżonego mimo, iż zachodziły wątpliwości co do jego poczytalności, a tym samym zaniechanie wyznaczenia oskarżonemu obrońcy z urzędu, co doprowadziło do ograniczenia jego prawa do obrony;
- rozpoznanie sprawy pod jego nieobecność mimo, iż była ona usprawiedliwiona, gdyż wiązała się z jego pobytem w szpitalu psychiatrycznym, co w konsekwencji pozbawiło go prawa do obrony;
- rozpoznanie sprawy pod nieobecność oskarżonego mimo, że nie został zawiadomiony o terminie rozprawy;
- pobieżną, a przez to niepełną ocenę materiału dowodowego, skutkiem czego poczynione zostały wadliwe ustalenia faktyczne w zakresie zamiaru i motywacji oskarżonego oraz wysokości wyrządzonej szkody;

3. rażąco niewspółmierność orzeczonych kar.

Skarżący nadto wniósł o „wyznaczenie mi adwokata z urzędu, bo nie znam się na prawie i nie stać mnie na adwokata”, a w konkluzji apelacji o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę orzeczenia przez wymierzenie łagodniejszej kary.

Po rozpoznaniu opisanej apelacji Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 12 czerwca 2017 r., sygn. akt VI Ka [...], utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

Wyrok ten został zaskarżony w całości kasacją obrońcy skazanego, w której zarzucono „obrazę art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., która polegała na tym, że skazany nie miał obligatoryjnego obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 § 1 i 2 k.p.k. W następstwie tego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie wyroków Sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przed Sądem pierwszej instancji. W odpowiedzi na wniesioną kasację prokurator Prokuratury Okręgowej w W. wniósł o oddalenie nadzwyczajnego środka zaskarżenia jako oczywiście bezzasadnego. W toku rozprawy kasacyjnej prokurator wniósł o oddalenie kasacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie rozważań ustalić należy rzeczywisty zakres zaskarżenia, wyznaczony treścią podniesionego zarzutu. Jest oczywiste, że istotą zarzutu nie

jest obraza przepisu art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., lecz naruszenie art. 79 § 1 i 2 k.p.k., które miało pociągnąć za sobą zaistnienie bezwzględnej przyczyny uchylenia wyroku. O ile z art. 79 § 2 k.p.k. jasno wynika, że oskarżony musi mieć obrońcę, gdy sąd uzna to za niezbędne ze względu na okoliczności utrudniające obronę, o tyle w przypadku art. 79 § 1 k.p.k. przesłanek uzasadniających istnienie obrony obligatoryjnej jest kilka. Z wywodów uzasadnienia kasacji można się domyślać, że według skarżącego, skazany winien mieć obrońcę w postępowaniu sądowym w obu instancjach, ponieważ zachodziła uzasadniona wątpliwość, czy zdolność skazanego rozpoznania znaczenia czynu lub kierowania swoim postępowaniem nie była w czasie popełnienia tego czynu wyłączona lub w znacznym stopniu ograniczona (art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k.) oraz zachodziła uzasadniona wątpliwość, czy stan zdrowia psychicznego skazanego pozwalał na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny (art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k.).

Do przyjęcia, że zachodzi uzasadniona wątpliwość, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. nie jest konieczne, by owa wątpliwość miała charakter ewidentny – wystarczy uprawdopodobnienie wystąpienia tych okoliczności. Z drugiej jednak strony nie chodzi tu o jakiegokolwiek wątpliwości, lecz o wątpliwości wynikające z obiektywnych przesłanek. Powzięte przez uprawniony organ procesowy uzasadnione wątpliwości muszą mieć oparcie w konkretnych okolicznościach ustalonych w sprawie. Ustawa wymaga, aby wątpliwości były uzasadnione, a więc poparte takimi okolicznościami natury faktycznej, które w odbiorze zewnętrznym przemawiają za realną możliwością wystąpienia u oskarżonego zakłóceń w stanie zdrowia psychicznego w chwili czynu lub w toku procesu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2014 r., III KK 229/14, LEX nr 1521318). Z utrwalonego orzecznictwa wynika także, że samo uzależnienie od alkoholu, czy też zażywanie narkotyków nie prowadzi automatycznie do zaistnienia wątpliwości co do stanu psychicznego oskarżonego.

Analiza akt sprawy pozwala na stwierdzenie następujących okoliczności:

- w protokole zatrzymania z dnia 16 stycznia 2015 r. (k – 15) skazany oświadczył, że jest zdrowy;

- w protokole przesłuchania podejrzanego z dnia 17 stycznia 2015 r. skazany stwierdził, że jest zdrowy oraz że nie leczył się psychiatrycznie, neurologicznie i odwykowo (k – 51v);
- podobne oświadczenie znajduje się w protokole przesłuchania podejrzanego z dnia 6 lutego 2015 r. (k – 92v);
- do aktu oskarżenia dołączono wnioski o wymierzenie skazanemu uzgodnionej z prokuratorem kary; do wydania orzeczenia w trybie konsensualnym nie doszło z uwagi na wątpliwości, co rodzaju recydywy, w której skazany popełnił zarzucony mu czyn;
- zawiadomienie o terminie rozprawy przed sądem pierwszej instancji, wyznaczonej na dzień 28 kwietnia 2016 r., doręczone zostało skazanemu w dniu 26 stycznia 2016 r. (k – 218);
- do osobistej apelacji skazanego dołączone zostały:
 - a) zaświadczenie z dnia 16 lutego 2016 r., wystawione przez lekarza psychiatrę, z którego wynika, że skazany jest pacjentem poradni od marca 2015 r. – z rozpoznaniem organicznego zaburzenia depresyjnego oraz ze wskazaniem, że przebywał w szpitalu psychiatrycznym w 2009 r. (k – 233),
 - b) karta informacyjna ze szpitala psychiatrycznego (k – 232), ze wskazaniem, że skazany przebywał w szpitalu w okresie od 22 kwietnia 2016 r., do dnia 6 maja 2016 r. z rozpoznaniem zespołu uzależnienia od alkoholu; odnotowano także, że został wypisany do domu bez zaburzeń świadomości, przy zachowaniu pełnej orientacji, bez cech psychozy i myśli oraz tendencji samobójczych;
- osobisty wniosek skazanego o uzasadnienie wyroku został złożony w Sądzie pierwszej instancji w dniu 5 maja 2016 r., a więc jeszcze w czasie pobytu w szpitalu (k – 226);
- w osobistej apelacji skazany zarzucał m.in., że nie został powiadomiony o terminie rozprawy przed Sądem Rejonowym, a nadto zwracał uwagę na swoje problemy ze zdrowiem psychicznym; wnosił także o wyznaczenie mu adwokata z urzędu „bo nie znam się na prawie i nie stać mnie na adwokata”;
- z karty karnej (k – 249) wynika, że M. G. był uprzednio wielokrotnie karany głównie za przestępstwa przeciwko mieniu i w żadnym wypadku nie przyjęto, by działał w warunkach ograniczonej poczytalności;

- przed rozprawą apelacyjną Sąd Okręgowy zlecił przeprowadzenie wywiadu środowiskowego (k – 243, 246); ze znajdujących się dokumentów nie wynika, by zlecenie przeprowadzenia tej czynności było następstwem powzięcia wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego skazanego; wywiad kuratora wpłynął do Sądu już po wydaniu wyroku przez Sąd odwoławczy (k – 266 -269); z informacji podanych przez skazanego wynika, że był hospitalizowany ze względu na dwie próby samobójcze, a nadto że w przeszłości zażywał środki psychoaktywne.

Analiza przedstawionych okoliczności prowadzi do wniosku, że na żadnym etapie postępowania nie zaktualizowały się przesłanki uzasadniające wyznaczenie skazanemu obrońcy z urzędu na podstawie art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. oraz na podstawie art. 79 § 2 k.p.k. Po pierwsze, brak jest jakichkolwiek podstaw do stwierdzenia istnienia wątpliwości co do poczytalności skazanego *tempore criminis*. Pomijając okoliczność, że sąd pierwszej instancji nie mógł wiedzieć o jakichkolwiek problemach ze zdrowiem psychicznym skazanego, ponieważ w aktach nie było w tej mierze żadnych informacji, to zważywszy, że czyn popełniony był w dniu 16 stycznia 2015 r., a skazany wcześniej był w szpitalu psychiatrycznym w 2009 r. z powodu próby samobójczej i samowolnie oddalił się z oddziału po kilku godzinach pobytu, to również z obiektywnego punktu widzenia nie zaistniały uzasadnione wątpliwości, co do jego poczytalności. Podobnie rzecz się ma z kwestią związaną z przesłanką z art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. Z karty informacyjnej wynika, że skazany zgłosił się do szpitala na kilka dni przed rozprawą przez Sądem pierwszej instancji oraz że zdiagnozowano u niego zespół uzależnienia od alkoholu. Nie daje to podstaw do twierdzenia, że zachodzą uzasadnione wątpliwości co do tego czy stan zdrowia psychicznego skazanego pozwalał na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób rozsądny i samodzielny. Warto zwrócić uwagę, że w rozpoznaniu nie potwierdzono wynikającego z zaświadczenia z 16 lutego 2016 r. organicznego zaburzenia depresyjnego. Żadnych wątpliwości w rozważanym aspekcie nie można mieć w odniesieniu do postępowania odwoławczego, zważywszy na stan skazanego w chwili wypisywania go z oddziału szpitalnego (k – 232). Samodzielna aktywność procesowa skazanego: złożenie wniosku o uzasadnienie w terminie, zaskarżenie wyroku apelacją, charakter podniesionych zarzutów, doświadczenie kryminalne

i sądowe skazanego, a także rodzaj zarzucanego mu czynu, wiążący się z nieskomplikowaną warstwą faktyczną i prawną potwierdzają brak przesłanek do wyznaczenia obrońcy z urzędu na podstawie art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k., a także wykluczają jako podstawę wyznaczenia obrońcy przepis art. 79 § 2 k.p.k. zwłaszcza, że żaden z Sądów nie uznał, jak wymaga tego przepis, że skazany musiał mieć obrońcę ze względu na inne okoliczności utrudniające obronę.

Kierując się powyższym orzeczono, jak w wyroku.